فصل‌نامه رهیافتی در جامعه شناسی و توسعه
Journal of Approaches in Sociology and Development
https://www.jasd.ir
دوره ۲، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۵، صفحات ۱۱۳ تا ۱۳۳

eISSN: 3115-7955
Research-Mixed

A Qualitative Analysis of the Role of Street Furniture in Representing Urban Identity: A Sociological Approach (Case Study: Andimeshk)

Mohammad Reza Hosseini[1], Gholamreza Tajbakhsh[2], Tahereh Khodkameh[3]

1. Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran.
2. Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran.
3. Master's Graduate, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran.

Receive:
12 May 2026
Revise:
11 July 2026
Accept:
19 August 2026

Keywords:
Urban furniture, urban identity, sociological approach, Andimeshk city.

Abstract

Objective: The aim of this study was to qualitatively analyze the role of urban furniture in representing urban identity in the city of Andimeshk, adopting a sociological approach. **Method:** The study population consisted of Andimeshk citizens; 30 individuals were selected via purposive sampling until data saturation was reached. Data collection was conducted through in-depth semi-structured interviews, and data analysis utilized the Grounded Theory method. **Findings:** The results indicated that the key components regarding the conditions and contexts of urban design in representing urban identity include diversity, flexibility, accessibility and permeability, comfort and convenience, cleanliness, legibility and imageability, and identity preservation. Furthermore, the urban elements influencing identity representation—specifically identity-forming landscape elements—include thoroughfares, landmarks, origins and destinations, building facades, and urban furniture. Qualitative indicators include "sense of place" and "diversity-unity," while quantitative indicators involve allocating adequate space for pedestrians and considering viewing angles in spatial division through paving patterns. **Conclusion:** Increased migration from rural areas and small towns to large cities—and the resulting shortage of per capita urban space—has led to an unsightly urban image and a disruption of the city's identity and physical form; this issue can be remedied through the strategic placement of urban furniture and a sound sociological approach.

Please cite this article as (APA): Hosseini, M. R., Tajbakhsh, G. & Khodkameh, T. (2026). A Qualitative Analysis of the Role of Street Furniture in Representing Urban Identity: A Sociological Approach (Case Study: Andimeshk). *Approaches in sociology and development*, *2*(2), 113-133.

https://doi.org/10.22034/jasd.2026.602397.1040

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Raz Nahan Publishing.
This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Publisher: Raz Nahan Publishing (RN.PUB)

Corresponding Author: Mohammad Reza Hosseini
Email: mrhosseini.59@ut.ac.ir

فصل‌نامه رهیافتی در جامعه شناسی و توسعه

https://www.jasd.ir

دوره ۲، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۵، صفحات ۱۱۳ تا ۱۳۳

پژوهشی-آمیخته

eISSN: 3115-7955

تحلیل کیفی نقش مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری با رویکرد جامعه شناختی (مورد مطالعه: شهر اندیمشک)

محمدرضا حسینی[۱]، غلامرضا تاج بخش[۲]، طاهره خودکامه[۳]

۱. دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت الله بروجردی (ره)، بروجرد، ایران.

۲. استاد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت الله بروجردی (ره)، بروجرد، ایران.

۳. دانش آموخته کارشناسی ارشد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت الله بروجردی (ره)، بروجرد، ایران.

تاریخ دریافت:
۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۵

تاریخ بازنگری:
۲۰ تیر ۱۴۰۵

تاریخ پذیرش:
۲۸ مرداد ۱۴۰۵

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، تحلیل کیفی نقش مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری با رویکرد جامعه شناختی در شهر اندیمشک بود. **روش:** جامعه پژوهش شامل شهروندان شهر اندیمشک بودند که براساس نمونه‌گیری هدفمند و با استفاده از تکنیک اشباع داده‌ها، ۳۰ نفر انتخاب شدند. جمع‌آوری داده‌ها با روش مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش گراندد تئوری (داده بنیاد) انجام گرفت. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد مولفه‌های اصلی شرایط و زمینه ها طراحی شهری در بازنمایی هویت شهری عبارتند از تنوع، انعطاف پذیری، دسترسی و نفوذپذیری، آسایش و راحتی، نظافت و پاکیزگی، خوانایی و تصویر پذیری و حفظ هویت، همچنین عوامل تاثیرگذار شهری در بازنمایی هویت شهری عناصر منظر هویت بخشی عبارتند از معبر، نشانه، مبدا و مقصد، بدنه و مبلمان هستند. شاخص های کیفی نیز عبارتند از حس مکان، تنوع‌وحدت و شاخص های کمی عبارتند از در نظر گرفتن فضاهای مناسب و به اندازه برای پیاده و در نظر گرفتن زاویه دید در تقسیم فضایی توسط کف سازی. **نتیجه‌گیری:** افزایش مهاجرت جمعیت از روستاها و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ و در نتیجه آن نیاز کمبود سرانه فضاهای شهری باعث به وجود آمدن سیمایی نامناسب و به هم ریختگی در هویت و کالبد شهرها شده است که با جانمایی مبلمان شهری و رویکردی جامعه شناختی صحیح می توان این مسئله را برطرف کرد.

کلید واژه‌ها:
مبلمان شهری،
هویت شهری،
رویکرد جامعه شناختی،
شهر اندیمشک.

لطفاً به این مقاله استناد کنید (APA): حسینی، محمدرضا، تاج بخش، غلامرضا و خودکامه، طاهره. (۱۴۰۵). تحلیل کیفی نقش مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری با رویکرد جامعه شناختی (مورد مطالعه: شهر اندیمشک). *فصلنامه رهیافتی در جامعه شناسی و توسعه*، ۲(۲)، ۱۱۳-۱۳۳.

https://doi.org/10.22034/jasd.2026.602397.1040

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Raz Nahan Publishing.
This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ناشر: انتشارات راز نهان

نویسنده مسئول: محمدرضا حسینی

ایمیل: mrhosseini.59@ut.ac.ir

مقدمه

امروزه اهمیت شهرها برای افراد روز به روز در حال افزایش است. به خصوص پس از انقلاب صنعتی، رشد شهرها شتاب بیشتری گرفته است (بیاز و آسیلسوی[1]، ۲۰۱۹). با این حال، این رشد سریع عمدتاً جامع نیست و مشکلات زیست محیطی و اجتماعی زیادی را در ارتباط با شهرنشینی به همراه داشته است (کامروزامان[2]، ۲۰۱۸). در نتیجه این روند سریع و بی برنامه شهرنشینی، مسائل خطرناکی مانند جنگل زدایی، آلودگی محیط زیست، کاهش منابع طبیعی، از بین رفتن مناطق زیستگاهی و تخریب گونه های گیاهی و جانوری پدیدار شده است (نعمتی لیالمانی و اکبری، ۱۴۰۵: ۱۰۷). از اینرو، در دهه ۱۹۷۰ موضوعاتی مانند طراحی شهری، اکولوژی شهری، هویت شهری، کیفیت زندگی شهری، حفاظت از میراث فرهنگی، مناطق باز و سبز عمومی در سراسر جهان به عنوان عناصر اصلی شهرنشینی پایدار به ویژه پذیرفته شد. در کشورهای توسعه یافته به عبارت دیگر، به منظور حل مشکلات نوظهور، پایداری محیط‌های شهری به یک موضوع کلیدی در چارچوب سیاست‌های توسعه شهری فعلی تبدیل شده است (زورزو[3]، ۲۰۲۳). شهر موجودی است زنده و فعال که با نبض زندگی و نیازهای روزمره مردم در تپش است. این موجود زنده و فعال، باید متناسب با شرایط عصر خود، برای پاسخگویی به نیازهای جدید به اسباب و تجهیزاتی خاص مجهز شود. هم زمان با این تپش است که شهر و فضاهای مختلف آن بستر و ظرف مناسبی برای انواع فعالیتهای فردی یا گروهی شهروندان می شود. در صنعت شهرسازی و زیباسازی فضاهای شهری اصطلاحی تحت عنوان مبلمان شهری[4] بکار برده می شود (اسماعیلی و همکاران، ۱۴۰۵: ۶۸۲). مبلمان شهری به عنوان یکی از عناصر مهم شهرها محسوب می شود که اثاثیه، تجهیزات یا مبلمان شهری، اصطلاحات رایج این تسهیلات و امکانات شهری هستند. فضای عمومی شهر بستر اجتماعی بالندگی انسان است، رفتارهای جمعی در فضاهای عمومی بروز می یابند و در ساخت روحیه‌ی فردی افراد جامعه بسیار موثر است. مبلمان شهری خود انواع مختلفی دارد که هر کدام، از حیطه طراحی شهری، در راستای هویت شهر[5] و سیمای آن گام بر می دارد. امروزه ساماندهی شهری در مقابله با روند نابهنجار توسعه شهری، ضروری و اجتناب ناپذیر تلقی می‌شود. این ضرورت در مقابله با فشار نظام های اقتصادی، اجتماعی فرهنگ و غیره، به توان کافی نیاز دارد (جودکی و جلالوند، ۱۴۰۵: ۵۹). هویت یک شهر به شکل فضایی و کیفیت آن وابسته است و محیطش هر یک وسیله ارتباطی برای شهروندان محسوب و شهروندان از طریق عناصر کالبدی با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند. یکی از این عناصر، مبلمان شهری می‌باشد که تعریف کننده هویت و ساختار یک شهر است. در طراحی مبلمان شهری، باید ارسال پیام برای شهروندان باتوجه به زبان، خصیصه های فرهنگی و هویت هر جامعه باشد، تا برای شهروندان قابل ملموس‌تر بوده و ارتباط بصری ایجادکند. هویت،آرامش و آسایش ساکنان شهر وابسته به انبوه ساختمانها و ترافیک در فضای شهری نمی باشد بلکه به منظرشهری، پارک و مبلمان آن بستگی دارد و این خصوصیات بارز، شهرها را از یکدیگر متمایز می

1 -Beyaz & Asilsoy
2 -Kamruzzaman
3 -Zorzo
4 -Urban furniture
5 -Identity

سازد. بنابراین، هویت بخشیدن به فضای شهری، فرم و طرز قرارگیری ساختمان‌های اطراف، نحوه‌ی استقرار و کیفیت مبلمان شهری نیز بستگی دارد (ساجدی، ۱۴۰۵: ۶۲). هویت موضوعی است که تفاوت سیمای شهر قدیم ایرانی و سیمای شهر معاصر را موجب گشته است. آنچه مسلم است در تمامی تغییر و تحولات شهرسازی ایران در طول زمان وجه مشترکی بنام زیبایی و تناسب کلی شهری وجود دارد. بنابراین می توان گفت اگر فضای شهری ایرانی واجد هویت بوده است و این هویت در فرهنگ، محیط، کالبد و معنا خود را می‌نمایاند، در فضای شهری امروز چنین نیست (تیموریان و همکاران، ۱۴۰۴: ۶۳). توجه به شهرسازی و معماری قدیم نشان دهنده همدلی با آن است و سیمای شهرهای بی هویت کنونی حاصل التقاط فرهنگی امروز است. زبان معماری ایران در این دوره زبانی کثرت گراست که در آن فردیت‌گرایی و خودمحوری وجه غالب است. می توان با شناسایی اصول شکل دهنده فضاهای شهری ایرانی، شناخت نیازهای جامعه انسانی و شناخت ارز شهای فرهنگی جامعه به نظام پایدار برنامه ریزی برای شهر معاصر اندیشید (مراد عباسی و فراهانی، ۱۴۰۴: ۷۲). مبلمان شهری را می توان به عنوان عناصر زیبایی شناسی و راحتی تعریف کرد که هویت یک شهر را منعکس کرده و فضای شهری را قابل زندگی می کند. مبلمان شهری از عناصر مهم شهر به منظور ارتقای کیفیت زندگی شهری، ایجاد محیطی راحت و قابل اعتماد و رفع نیازهای کاربران به بهترین نحو می باشد. برای طراحی این عناصر باید ساختار اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و معماری شهر مورد توجه و ارزیابی قرار گیرد. انطباق مبلمان شهری با بافت شهری و ساختار فرهنگی برای دستیابی به هویت شهری به منظور تضمین بقا و پایداری محیط های تاریخی مهم است (یانگ و همکاران[1]، ۲۰۲۲). واژه مبلمان شهری در دهه ۱۹۶۰ در اروپا توسعه یافت. این اصطلاح به گونه‌ای متفاوت تعریف می‌شود، به عنوان اثاثیه خصوصی یا عمومی در فضاهای عمومی که خدمات خاصی را ارائه می‌دهند و وظایف عمومی مختلفی را انجام می‌دهند تعریف شد. فرهنگ لغت کمبریج مبلمان شهری (مبلمان خیابانی) را به عنوان اشیا و تجهیزاتی که برای اهداف مختلف در کنار خیابان ها و جاده ها نصب شده اند تعریف می کند (آن و وانگ[2]، ۲۰۲۳: ۷۲). یانگ (۲۰۰۵)، با تشخیص اینکه اصطلاح انگلیسی می تواند گمراه کننده باشد و به عنوان وسایلی که فقط در خیابان وجود دارند درک شود، تعریفی از مبلمان خیابانی را با توجه به پنج عنصر تحلیل شده در مطالعه لینچ[3] (۱۹۶۴) ارائه کرد. او موارد زیر را شامل می‌شود: (الف) جاده‌ها: خطوطی که در طول آنها حرکت می کنیم، مانند مسیرها، خیابان‌ها، گذرگاه‌ها، و راه‌آهن. (ب) لبه‌ها: خطوطی که موانع، عناصر خطی مانند رودخانه‌ها، خاکریزهای راه آهن و دیوارها هستند. (ج) مناطق بخش‌های متوسط تا بزرگ شهر، به عنوان مثال،: محله ها و پارک ها؛ (د) نقاط گره‌ای تقاطع ها، مکان هایی که فضاهای شهر در آنها تلاقی می کنند. و (ه) نشانه ها، و او آنها را مبلمان شهری می دانست. بائو و همکاران[4] (۲۰۰۶) تفسیر جایگزینی از مفهوم مبلمان شهری ارائه کرد که مفهوم محیط داخلی (طراحی داخلی) و محیط بیرون (محوطه سازی شهری) را ترکیب کرد. هنگامی که افراد از محیط

1 -Yang& etal
2 - An & Wang
3 -Lynch
4 -Bao

داخلی به محیط بیرون می روند، نیازهای اولیه آنها ثابت می ماند. بر این اساس، مبلمانی مانند مبل، تلفن یا ساعت، به عنوان مثال، در فضاهای عمومی شهری تبدیل به نیمکت، باجه تلفن و برج ساعت می‌شود. موارد ذکر شده تنها نمونه هایی از رویکردهای مختلف در طبقه بندی مبلمان شهری است (گربیک و همکاران[1]، ۲۰۲۲).

فضای شهر اندیمشک باعث شده است تا شهروندان حداکثر ارتباط را با همشهریان و زیستگاه پیرامونشان برقرار سازند اما متاسفانه برخی المان‌های شهری با تلاش شهرداری شهر اندیمشک هنوز نتوانسته به علل گوناگون چهره زیبایی به شهر ببخشد عواملی چون تخریب‌گرایی برخی شهروندان، عدم رسیدگی شهرداری، ناقص یا غیراستاندارد بودن نشیمنگاه‌ها، عدم همسانی پیاده روها، آسیب دیدن جداول و ... باعث شده هویت شهری اندیمشک آن طور که باید معرفی نشده و شهروندان را گلایه مند کند. امید است نتایج پژوهش فوق بتواند گامی اساسی در بهبود فضای شهری اندیمشک و هویت بخشی به شهر برداشته و در جهت زیباسازی فضای شهری و مبلمان شهری ایده و پیشنهاداتی ارایه دهد. وجود زیبایی و مبلمان شهری در شهری چون اندیمشک با داشتن ۴ نیروگاه سیکل ترکیبی و سه سد دز و کرخه و سد بالارود یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های تولید انرژی کشور محسوب می‌شود امری قابل توجه است. راه‌آهن این شهر به عنوان مرکز کل ناحیه راه‌آهن زاگرس و از نقاط حساس راه‌آهن تهران–جنوب به‌شمار می‌آید. اندیمشک چند سالی است که میزبان هزاران نفر از پزشکان، مهندسان، کارمندان و کارگران داخلی و خارجی گردیده است و لذا ذارا بودن منظری زیبا و حفظ و سازماندهی آنان می‌تواند آسایش و راحتی شهروندان را بدنبال داشته و در نتیجه هویت شهر و اصالت و قدمت آن را نیز حفظ کند. با توجه به آنچه گفته شد مبلمان شهری بخشی از عناصر معماری هستند که با نقش خدمات دهی فضاهای عمومی جز لاینفک نظام شهری می باشد. لکن در بررسی فضاهای عمومی شهری ایران همچون شهر اندیمشک، نمود این عناصر در قالب عناصر رافع در نیازهای کالبدی و عملکردی وابسته کم رنگ می باشد. وجوه ضعف عملکردی این موضوع را می توان در نوع نگرش شهروندان نسبت به شهر و هویت پذیری آنها از رشته های خاطره ای شهر تجسد و تجسم نمود. لذا پژوهشگر درصدد پاسخگویی به این سوال است که مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری (مورد مطالعه شهروندان ۱۵ تا ۴۵ سال شهر اندیمشک) چه نقشی دارد؟

ملاحظات نظری

شهر را می‌توان به عنوان یک واحد سکونتگاهی در حال تکامل تعریف کرد که به نیازهای جامعه پاسخ می‌دهد و در مقایسه با تجارت، صنعت و سایر مشاغل مرتبط فعالیت های کشاورزی کمتری دارد. در این واحد سکونتگاهی، فضاهای باز شهری مختلفی مانند پارک‌ها، خیابان ها، مسیرهای عابر پیاده، پارک های محله ای و ... یافت می‌شود. فضاهای باز شهری به عنوان «مکان سوم» تعریف می‌شود که افراد به طور منظم و روزانه در خارج از خانه و زندگی کاری خود جمع می‌شوند. فضاهای باز شهری که به عنوان جایگاه سوم تعریف می‌شوند، فرصت‌ها و مزایای زیادی را برای زندگی روزمره افراد در شهرها

1 -Grabiec & etal

فراهم می کنند (ترانگ و دانگ[1]، ۲۰۲۳: ۱۷۶). فضاهای باز شهری، مناطقی در دسترس عموم و همیشه در دسترس هستند که برای برآورده کردن خواسته ها، نیازها و فعالیت های افراد طراحی شده اند. فضاهای باز شهری مناطقی هستند که در آن زندگی اجتماعی و تبادل فرهنگی صورت می گیرد. فضاهای شهری بازتابی از افراد هستند. آنها فرهنگ محلی و دوره را منعکس می کنند. آنها اطلاعاتی در مورد شرایط اجتماعی و اقتصادی افراد ارائه می دهند. فضاهای عمومی شهری نیز جزء مهمی از هویت محلی هستند. می توان ادعا کرد که در فضاهای عمومی شهری که یکی از فضاهای مشترک شهری هستند، هویت محلی به عنوان جزئی از این فضاها ظهور می کند. در ادبیات، فضاهای باز شهری با مفاهیم مختلفی مانند فضاهای قابل دسترس، غیرقابل دسترس، عمومی و خصوصی همراه هستند. فضاهای باز شهری فراتر از مفاهیمی که با آنها مرتبط است جایگاه قابل توجهی در زندگی شهری دارند. فضاهای باز شهری بر تصویر شهری که در آن واقع شده اند تأثیر می گذارد و به محبوبیت و شهرت شهر کمک می کند. برای استفاده موثر از فضای باز شهری، راحت بودن، داشتن فضای نشیمن کافی، محافظت از عوامل خارجی مانند آفتاب و باران و داشتن فضاهایی که نیازهایی مانند غذا و نوشیدنی را برآورده می کند، مهم است (نظری، ۱۴۰۵: ۲۱۵). بر اساس تعریف ارائه شده توسط سازمان، مولفه‌های هویت شهری، ویژگی‌هایی هستند که با یک شهر در ارتباط بوده و در تعریف آن نشان دهنده آن هستند. از طریق این ویژگی‌ها، یک شهر نماینده شکل‌های اجتماعی-فرهنگی، اجتماعی-اقتصادی و کالبدی خود می‌شود که دارای ویژگی‌های محلی و جهانی است. عناصر هویت شهری شامل تمام ویژگی های کالبدی و اجتماعی است که یک شهر را از سایرین متمایز می کند. هویت شهری را می‌توان به طور کلی به عنوان مجموع ویژگی‌هایی تعریف کرد که امکان تعریف شهر را فراهم می کند. این ویژگی‌ها می‌تواند شامل ساختارهای معماری، سنت ها یا ویژگی های فرهنگی و همچنین ویژگی های جغرافیایی باشد که می تواند عامل مهمی در شکل گیری هویت یک شهر باشد. همه این عناصر به همراه رویدادها، فضاها، ساختمان ها و ... که شهر را می سازند، به شکل گیری هویت آن کمک می کنند (ادین خلفا و خلیفه[2]، ۲۰۲۵: ۹۸). هویت شهری تنها به این عوامل محدود نمی شود، بلکه تحت تأثیر عوامل طبیعی مانند محتوای جغرافیایی، سنت های محلی و سبک زندگی نیز می باشد. مولفه های محیطی و اجتماعی نیز در شکل گیری هویت شهری حضور دارند. هر کدام از این مولفه ها بخشی از هویت شهر هستند. فضاهای باز شهری که بخشی از هویت شهری هستند، محیط هایی هستند که بسته به نیازهای اجتماعی، فرهنگی و کالبدی افراد، مبلمان شهری مرتبط با این فضاها را شامل می شوند. المان های مبلمان شهری برای رفع نیازهای کاربران از قبیل استراحت، سرگرمی و حمل و نقل در هر فضای عمومی یا شهری طراحی شده و به گونه‌ای متناسب با فضا قرار می گیرند. این عناصر بر هویت شهری نیز تاکید دارند. فضاهای باز شهری مناطقی هستند که به غنای زندگی شهری کمک می کنند، مردم را گرد هم می آورد و فرصت‌هایی را برای تجربه‌های منحصر به فرد در یک مکان خاص فراهم می کند. این فضاها فعالیت های مشترک جامعه را در خود جای می دهند و توسط هر فرد ساکن در

1 - Trang & Dung
2 - Eddine Khelfa & Khelifa

شهر مورد استفاده قرار می گیرند و بخشی جدایی ناپذیر از ساختار شهری را تشکیل می دهند. به تجهیزات و سازه هایی با عملکرد خاص که در داخل این فضاها متعلق به کاربر خاصی نیست، مبلمان شهری گفته می شود (عسکری زاد و هی[1]، ۲۰۲۵: ۱۸۴). مبلمان شهری عنصر مهمی است که خدمات مختلفی را به افراد در فضاهای باز شهری ارائه می دهد. مبلمان شهری نقش بسزایی در شکل دادن به هویت شهر ایفا می کند که برای فضاهای باز شهری بسیار مهم است. مبلمان شهری با ادغام با محیط اطراف به بخشی جدایی ناپذیر از شهر تبدیل شده و به هویت آن کمک می کند. مبلمان شهری برای شهرها مهم است زیرا عناصری هستند که فضایی را که در آن قرار دارند تعریف و سفارشی می کنند. مبلمان شهری با محیط ادغام شده و بخشی از شهر می شود. بنابراین مبلمان شهری در نتیجه روابطشان با یکدیگر هویت شهر را شکل می‌دهند. مبلمان شهری عنصری است که به شهر جلوه و هویت می بخشد. دیوارهای محدود کننده، مجسمه‌ها، طناب‌ها، نیمکت‌ها و دیگر عناصر مبلمان شهری چیزی هستند که یک شهر را قوی می کنند و یک پدیده شهری غنی را ایجاد می کنند. مبلمان شهری که جزء اساسی هویت شهر است باید هم از نظر بصری و هم از نظر فنی تداوم داشته باشد. مبلمان شهری نماد شهری است که در آن قرار دارد و گاهی اطلاعاتی در مورد شهر ارائه می دهد. برنامه ریزی و طراحی فضاهای باز شهری در ایجاد فضاهای با هویت بسیار مهم است. از این منظر، مبلمان شهری نقش بسزایی در تقویت حس تعلق افراد به محیطی که در آن زندگی می کنند ایفا می کند. رابطه هویت شهری و مبلمان شهری را می توان بر اساس مقوله های شناسایی شده به دست آمده از بررسی ادبیات ارزیابی کرد (کایا و همکاران[2]، ۲۰۲۲).

هویت هر دوره ویژگی‌ها و امتیازات آن دوره را نسبت به دوره پیشین دقیق تر می کند. وقتی صحبت از هویت شهر می شود، تمایز بین شهرها مطرح می شود. آنچه قابل تصور است نحوه اشتراک و تمایز شهرها است. هویت شهر مبتنی بر هویت طبیعی، مصنوعی و انسانی شهر است. بنابراین آنچه در ذهن مردم متصور است ناشی از ساماندهی فضای شهر است. عدم شناخت و درک ساختار و اسکلت شهرها، سازمان فضای شهری و عدم تلاش برای حفظ و احیای آنها لطمه زیادی به ارزش های شهرها و الگوهای سنتی شهرسازی عناصر شهری ایران وارد کرد. یکی از مهم‌ترین مولفه های مبلمان شهری قابلیت ارتقای حس مکان و هویت شهروندان است و بهتر است به صورت گرافیکی طراحی شود. به طور منطقی و شهودی با محیطی که در آن قرار دارند ترکیب شوند و این ترکیب را ایجاد کنند. نشانه هایی وجود دارد که به طور موثر با مردم ارتباط برقرار می کند، مانند مجسمه‌ها و نمادهای موجود در این زمینه. شناخت هویت و مولفه های آن در شکل شهر مقدمه ای برای درک مدیران، برنامه‌ریزان شهری، تصمیم گیران و هر فردی است که در ساخت و ساز شهر نقش دارد تا شهری را ایجاد کند که ویژگی های هویتی آن مطلوب و پاسخگو باشد (نس و دنیز[3]، ۲۰۲۲).

1 - Askarizad & He
2 - Kaya & etal.
3 Neşe & Denız

پیشینه پژوهش

– مهاجری و اسدی (۱۴۰۱) نیز نشان دادند با توجه به مطالعات میدانی در محدوده خیابان امام شهر سیرجان استفاده نادرست و جانمایی نامناسب مبلمان ها تا حدودی باعث بی نظمی و اغتشاش در محدوده ی مورد نظر شده و بجای ارتقای کیفیت فضاهای شهری باعث ضعف کیفیت محیط زیست شهری شده، در حالی که می توانیم با راهبردهای اصولی باعث سرزندگی و افزایش ارتقای کیفیت فضاهای محیط زیست شهری شویم.

– نتایج پژوهش هاشمی نژاد (۱۴۰۱) نشان می‌دهد که مبلمان شهری از جمله عناصر سازنده فضای شهری محسوب می شود که کمیت و کیفیت، زیبایی، راحتی، دوام و محل استقرار آن نقش بسیار اساسی در دستیابی به شهری زیبا و سالم دارد، شهری که در آن شهروندان احساس آسایش نمایند.

– میرمحمدی (۱۴۰۱) نشان داد خیابان شهری فارق از توانایی انفکاک بخش های مختلف شهر را چه از نظر کیفی و چه از نظر کمی به صورت پیوسته، خالق انسجام شکل شهر می باشند و از اینرو عرصه ای برای تقویت ارتباط انسان و محیط شهری پیرامونش فراهم می آورند.در واقع اگر بپذیریم که بخش مهمی از برخوردهای اجتماعی و فرهنگی در فضاهای شهری اتفاق می افتد، در آن صورت نقش فضاهای پیاده در تقویت بنیانهای اجتماعی و فرهنگی شهر غیرقابل انکار می نماید.

–ریئسی قنواتی (۱۴۰۲) طی پژوهشی نشان داد که مبلمان شهری بندرعباس از نظر تناسب و زیبایی، توزیع مطلوب و رضایت شهروندان از مبلمان شهر بندرعباس در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. بررسی فرضیه‌های پژوهش نشان داد که مبلمان شهری بر کیفیت محیط شهری و مولفه-های آن یعنی زیباسازی محیط، ایجاد محیط مناسب فعالیت-های اجتماعی و افزایش سرزندگی محیط شهری تاثیر مثبت و معناداری دارد.

– پوراسماعیل (۱۴۰۲) نیز توجه به نیازهای جمعیت محلی، مشارکت شهروندان در فرآیند طراحی، استفاده از فناوری های نوین و ارتباط موثر با سایر عناصر محیط شهری را مهم دانستند.

– تیموریان و همکاران (۱۴۰۴) تحقیقی تحت عنوان ارزیابی کیفیت‌بخشی و ارتقاء پایداری محیطی بر بنیان مبلمان شهری بهینه (موردمطالعه: منطقه ۲ تهران) انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد محیط‌های شهری مراکزی برای تجمع انسان‌ها و ایجاد تعاملات اجتماعی می‌باشند که امروزه مبلمان شهری عاملی مؤثر برای افزایش کیفیت‌بخشی در راستای ارتقاء پایداری محیطی است؛ به‌طوری‌که می‌تواند نتایج قابل قبولی به همراه داشته باشد و توجه به آن‌ها در بافت‌های شهری از اهمیت بسیار بالائی برخوردار است. محاسبه آزمون‌های آماری نشان داد بین تمام متغیرهای تحقیق رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد چراکه ضریب همبستگی همه متغیرها مثبت و معنادار بود.

– نعمتی لیالمانی و اکبری (۱۴۰۵) تحقیقی تحت عنوان بازشناسی محرک‌های موثر بر نوآوری در طراحی مبلمان شهری (مطالعه موردی: منطقه ۲۲ کلان شهر تهران) انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد از نظر تحلیل اثرات متقابل، بیانگر

پراکندگی محرک‌ها در وضعیتی پیچیده و بینابین از اثرگذاری و اثرپذیری است؛ نظام خوشه‌بندی پیشران‌ها حاکی از تمرکز در خوشه دووجهی است. از میان ۳۶ نیروی پیش برنده، محرک‌های طراحی برای دسترسی‌پذیری همگانی، بهبود ارگونومی و راحتی استفاده، افزایش قابلیت تنظیم و سازگاری، استفاده از مواد بازیافتی و سازگار با محیط زیست، طراحی متناسب با هویت فرهنگی محلی، افزایش مقاومت در برابر شرایط جوی، طراحی مبلمان چندمنظوره، ایجاد فضاهای نشستن تعاملی و اجتماعی، استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر، استفاده از روش‌های تولید کم‌کربن، ادغام مبلمان با زیرساخت‌های هوشمند شهری و طراحی برای سهولت تعمیر و نگهداری و استفاده از نورپردازی خلاقانه به‌عنوان محرک‌های کلیدی موثر بر وضعیت آینده موضوع مورد مطالعه، بیشترین میزان تاثیرگذاری مستقیم را داشتند.

- بویوکتاس و کاکار[1] (۲۰۲۳) نشان داد مبلمان شهری در فضاهای باز شهری که به عنوان پارک ها، میدان ها، خیابان ها و غیره تعریف می شوند، به گونه ای طراحی می شوند که نیازهای کاربران برای استراحت، سرگرمی، حمل و نقل و غیره را برآورده کنند. مبلمان شهری با فضاهایی که در آن قرار دارند ادغام می شوند و به بخشی از شهر تبدیل می شوند. مبلمان شهری نیز بر هویت شهری تاکید دارد. با شروع از رابطه مبلمان شهری و هویت شهری، سعی شده است رابطه مبلمان شهری در سازوا، میز شهری و کنت پارک با هویت شهری مشخص شود.

- اونز[2] (۲۰۲۳) در پژوهشی نشان داد امروزه شهرها باید تجربه‌ای دلپذیر در فضاهای شهری را برای مردم فراهم کنند، اما این فضاها را نیز جذاب و جذاب کنند. هیچ چیز مانند آفتاب گرفتن در یک میدان عمومی با صندلی های عرشه زیبا و هیچ چیز بهتر از استراحت در پارک با نشستن روی یک نیمکت عمومی راحت و ارگونومیک نیست. نقش اصلی مبلمان خیابانی برآورده کردن انتظارات ساکنان و کاربران است. علاوه بر این، توسعه شهری باید امکان آراستن فضای عمومی و جذابیت بیشتر آن را نیز فراهم کند. راحتی، استحکام، مقاومت، ارگونومی، طراحی و سبک در حال حاضر بخشی جدایی ناپذیر از طراحی فضاهای عمومی است.

- سرت و همکاران[3] (۲۰۲۳) نشان دادند رویکردهای بخش مبلمان شهری به مفهوم طراحی پایدار از طریق بحث و ارزیابی مورد بررسی قرار گرفته است و مشخص شده است که آگاهی پایداری محیطی در سطح پایین‌تری نسبت به آگاهی پایداری اقتصادی و اجتماعی در داخل کشور قرار دارد. چارچوب نمونه مورد مطالعه. علاوه بر این، نتیجه گیری شد که آگاهی پایداری در سطح طراحان بالا و در سطح تولیدکنندگان و ادارات محلی متغیر است.

1 -Buyuktas & Kacar
2 -Ons
3 -SertT et al.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر کیفی از نوع نظریه داده بنیاد بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه شهروندان شهر اندیمشک بودند که براساس نمونه‌گیری هدفمند و با استفاده از تکنیک اشباع داده‌ها، ۳۰ نفر انتخاب شدند. روش جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته بود و تا رسیدن به غنای لازم و اشباع اطلاعاتی ادامه یافت. پس از انجام ۳۰ مصاحبه اطلاعات جدیدی حاصل نشد و تکرار داده‌های قبلی بودند. جمع‌آوری داده‌ها با روش مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته انجام گرفت. ملاک انتخاب خبرگان و متخصصان حوزه مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری با رویکرد جامعه شناختی، تسلط نظری، تجربه عملی، تمایل و توانایی مشارکت در پژوهش و دارای تحصیلات مرتبط با موضوع این پژوهش بود. جهت رعایت اصول اخلاقی، ضمن اخذ رضایت شفاهی از افراد جهت شرکت در مطالعه، به مشارکت کنندگان اطمینان داده شد که شرکت در مطالعه و ضبط مصاحبه‌ها به صورت اختیاری است. همچنین، اطلاعات آنها به صورت محرمانه نزد پژوهشگر باقی خواهد ماند و افراد در هر مرحله از پژوهش حق کناره‌گیری از مطالعه را خواهند داشت. در نهایت، داده‌های گردآوری شده در فرآیند مصاحبه‌ها بر اساس الگوی استراوس وکوربین[1] (۱۹۹۸) و سه روش کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شد؛ بدین صورت که ابتدا عبارات حاصل از مصاحبه‌ها باهم ترکیب شدند و پیاده‌سازی داده‌ها صورت گرفت. در مرحله کدگذاری باز داده‌ها، به هر عبارت یک کد اختصاص داده شد، مفاهیم انتزاع گردید و برای هر کد یک مفهوم از درون عبارت استخراج گردید. پس از حاصل شدن مفهوم اولیه و بازبینی مجدد عبارات و مفاهیم، به صورت رفت و برگشتی، کدها مرتب و سازماندهی گردید. پس‌از آن در مرحله کدگذاری محوری[2]، از طریق برقراری پیوند و ارتباط بین مفاهیمی که دارای سنخیت یکسانی بودند، مفاهیم مشابه ترکیب شد، مولفه‌ها بدست آمد و چندین مرتبه تحلیل و بازبینی شد. در مرحله تنظیم و طبقه‌بندی جداول، کدهای مفاهیم و اجزاء مولفه‌ها به صورت منظم کنار یکدیگر قرار داده شد. در نهایت در مرحله کدگذاری انتخابی[3]، با قراردادن مولفه‌های مرتبط در کنارهم، مقولات بدست آمد. هرکدام از مقولات بر اساس مفهوم آن به صورت عوامل علی، زمینه‌ساز، مداخله‌گر، راهبردها، پیامدها و در نهایت پدیده مرکزی قرار گرفتند. برای ارزش‌یابی پژوهش حاضر از برخی معیارهای اعتباریابی نظریه داده بنیاد از جمله اعتبارپذیری[4]، اطمینان‌پذیری[5]، تأییدپذیری[6] و انتقال‌پذیری[7] استفاده شد. در خصوص فرآیند اعتبارپذیری فرآیند جمع‌آوری داده‌ها، از نظرات اصلاحی چند نفر از اساتید گروه جامعه شناسی و طراحی شهری استفاده شد و کدهای مستخرج از مصاحبه‌ها با آنان درمیان گذاشته شد و از نظرات آنها در روند پژوهش استفاده شد. به منظور تأییدپذیری پژوهشگر سعی کرد تاحد امکان پیش فرض‌های

1. Strauss & Corbin
2. Axial coding
3. Selective coding
4. Credibility
5. Dependability
6. Conformability
7. Transformability

خود را در جریان تحلیل و گردآوری داده‌ها دخالت ندهد و با ثبت کلیه مراحل و فرآیند پژوهش و حفظ مستندات در همه مراحل، به قابلیت تأیید پژوهش کمک کرد. به منظور تأیید اطمینان‌پذیری از نظرات همکاران متخصص در حوزه این پژوهش برای بررسی دقت کدگذاری‌ها، فرآیند کار و نتیجه کدگذاری‌ها استفاده شد. برای بررسی قابلیت انتقال‌پذیری تعداد و ویژگی مشارکت‌کنندگان پژوهش، طول جلسات جمع‌آوری اطلاعات و مدت زمان کلی که صرف جمع‌آوری اطلاعات شد، مشخص شد.

جدول ۱: مشخصات مشارکت کنندگان در مصاحبه

ویژگی‌های جمعیت شناختی	ابعاد	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۴	۶۶/۷
	زن	۷	۳۳/۳
سن	۳۱-۴۰ سال	۴	۱۹/۰
	۴۱-۵۰ سال	۹	۴۲/۹
	۵۱ سال به بالا	۸	۳۸/۱
تحصیلات	کارشناسی ارشد	۷	۳۳/۳
	دکتری	۱۴	۶۶/۷
سابقه کار	۱۶-۲۰ سال	۱۱	۵۲/۴
	۲۱ سال به بالا	۱۰	۴۷/۶

یافته های پژوهش

۱- شرایط، زمینه ها و علل مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری (مورد مطالعه شهروندان شهر اندیمشک) کدامند؟

جدول (۲): شرایط و زمینه ها طراحی شهری در بازنمایی هویت شهری

مولفه‌های اصلی	کدهای اصلی		کدهای فرعی
تنوع	تنوع فضایی	تنوع در سن ساختمان ها	وجود ساختمان های متنوع از نظر قدمت
		ایجاد فضاهای متباین	وجود محصوریت متفاوت در طول مسیر: احساس گشایش فضایی در اواسط مسیر به علت کمبود پوشش گیاهی و مبلمان ها و بدنه های کم ارتفاع محصور کننده ، احساس محصوریت بالا در بخش انتهایی مسیر بدلیل کاهش عرض و افزایش ارتفاع بدنه‌ها در این بخش
		فضاهای عمومی، خصوصی، نیمه عمومی و نیمه خصوصی	وجود فضاهای عمومی، نیمه عمومی و خصوصی ، تمامی عرض مسیر به عنوان فضای عمومی، فضای داخل پاساژها و ویترین عقب نشسته مغازه ها به عنوان فضای نیمه عمومی- نیمه خصوصی و فضای داخل مغازه ها فضای خصوصی

		تنوع در عناصر محدود کننده فضا	کمبود تنوع در عناصر محدودکننده فضا (استفاده بیشتر از بدنه سخت و در موارد محدود استفاده از درختان به عنوان نرم فضا)
	تنوع عملکردی	اختلاط کاربری‌ها	کاربری غالب تجاری(کفش فروشی)و کمبود کاربریهای خدماتی همچون رستوران، مسجد سرویس بهداشتی و ... موثر در کاهش زمان حضور افراد در پیاده راه
		امکان بروز فعالیت‌های مختلف	کمبود تنوع کاربریها و عناصر و مبلمان شهری و کاهش امکان بروز فعالیت‌ها
	تنوع کاربران	گروه‌های مختلف سنی معلولین	تنوع کم کاربران فضا از نظر سنی و جنسی بعلت وجود کاربری غالب کفش فروشی زنانه
انعطاف پذیری		توانایی تغییر در طی زمان	عدم طراحی مطابق با تغییرات فصلی
		امکان انتخاب	کمبود عناصر و مبلمان شهری و عدم امکان انتخاب های مختلف
دسترسی و نفوذپذیری		دسترسی به پارکینگ‌ها و و سایل حمل و نقل عمومی	عدم دسترسی به پارکینگ و وجود کوچه های متصل به پیاده راه به عنوان محل پارک
		ارتباط با حوزه بلافصل	ارتباط مناسب با حوزه بلافصل از طریق کوچه ها و خیابان های مختلف
		امکان خدمات رسانی در شرایط اضطراری	امکان خدمات رسانی در شرایط اضطراری عرض مناسب مسیر و نحوه چیدمان مبلمان
		اندازه قطعه بناها	مناسب بودن اندازه بلوک‌های دو طرف مسیر و افزایش میزان نفوذ پذیری
		ایجاد امکان رابطه متقابل بصری بین مسیر و بدنه	ایجاد رابطه متقابل بصری نسبتا مناسب بین مسیر و بدنه بوسیله ویترین مغازه ها
آسایش و راحتی		آسایش اقلیمی (حفاظت پیاده از شرایط آب و هوایی)	_ کمبود استفاده از پوشش گیاهی مناسب و مبلمان سایه انداز در مسیر و عدم احساس آسایش اقلیمی کاربران
	ایمنی و امنیت	کاهش تداخل سواره و پیاده	ممانعت از ورود اتومبیل به داخل پیاده راه با تمهید دروازه هایی در ورودی-های آن
		سهولت تردد	سهولت تردد به علت عدم تردد وسایل نقلیه موتوری
	طراحی مناسب برای پیاده	توجه به نیازهای پیاده	عدم توجه به نیاز کاربران در ارتباط با کاربری های خدماتی و تجهیزاتی همچون سایبان و آبخوری

۲- عوامل تاثیرگذار مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری (مورد مطالعه شهروندان شهر اندیمشک) کدامند؟

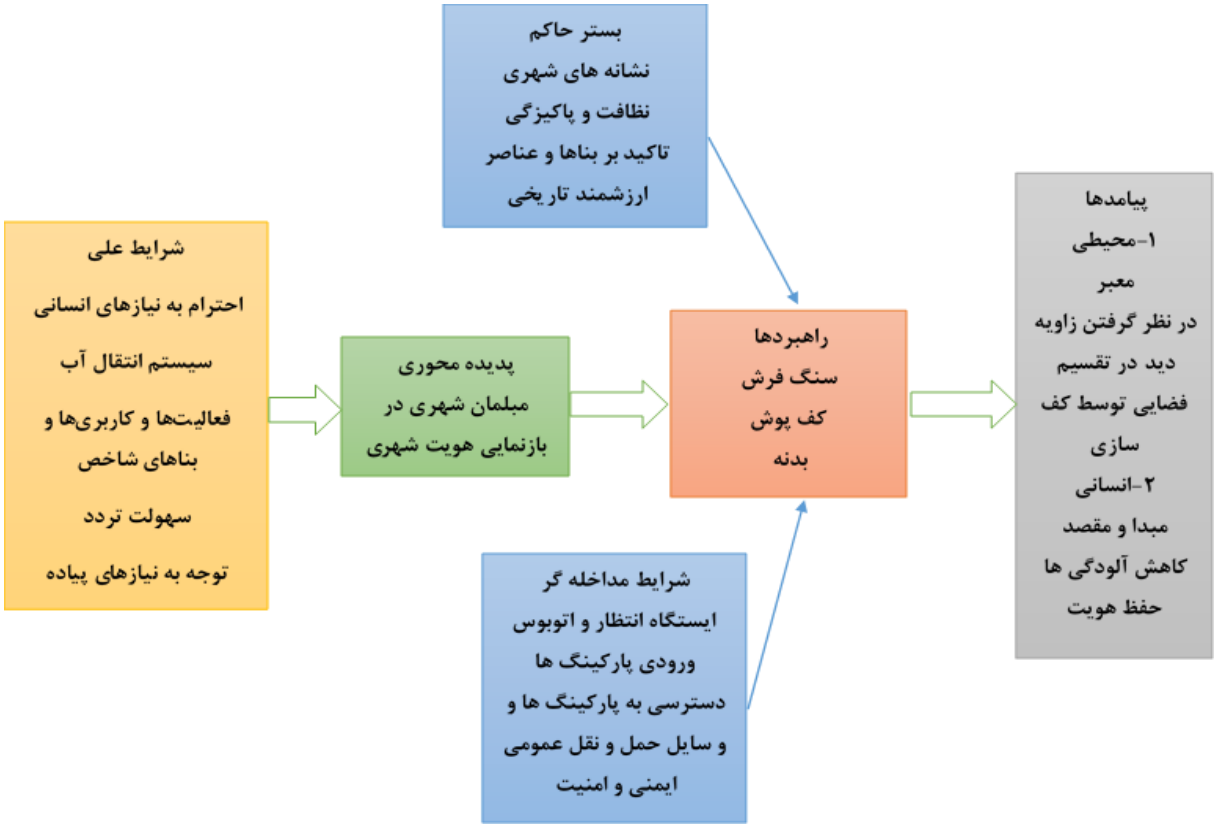
جدول (۳): عوامل تاثیرگذار شهری در بازنمایی هویت شهری

و نظافت	سیستم جمع آوری زباله و دفع آب‌های سطحی	- پراکندگی زباله در طول مسیر بویژه در ساعات انتهایی شب به علت عدم توجه به ظرفیت سطل های زباله متناسب با جمعیت کاربران و طراحی نا مناسب سطل ها

		– عدم کارآیی سیستم فاضلاب و دفع آبهای سطحی درمواقع بارش شدید باران و تجمع آب در سطح معبر و سرریز شدن به داخل مغازه ها (طبق نظر اهالی و کسبه محل به عنوان کاربران دائمی مسیر)
	کاهش آلودگی ها	عدم تردد اتومبیل ها و کاهش قابل توجه آلودگی صوتی
		بی توجهی به نماها و آلودگی های بصری
خوانایی و تصویر پذیری	نشانه شهری	وجود فعالیت کفش فروشی به عنوان فعالیت اصلی این پیاده راه به عنوان مهم ترین نشانه ذهنی
		عدم استفاده از پتانسیل دید به کوه به عنوان یک نشانه طبیعی موثر در افزایش خوانایی
	فعالیت‌ها و کاربری‌ها و بناهای شاخص	عدم جلب توجه کاربران به ساختمانهای قدیمی ارزشمند بعلت بی توجهی به آنها در طول مسیر
حفظ هویت	تاکید بر بناها و عناصر ارزشمند تاریخی	عدم توجه به ساختمان‌های ارزشمند تاریخی در طول مسیر
		آلودگی نمای ساختمانهای قدیمی ارزشمند و تخریب شدن تدریجی این ساختمانها به علت عدم حفاظت و مرمت

۳- پیامدهای مثبت و منفی مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری (مورد مطالعه شهروندان شهر اندیمشک) کدامند؟

شاخص	پیامدهای مثبت	پیامدهای منفی
معبر	– حضور شبانه روزی مردم در محور برای خرید و تماشای ویترین و قدم زدن در سطح خیابان – تنوع فعالیتها در طول مسیر جهت حضورمردم در طول خیابان ولی عصر تا میدان فاطمی اعم ازخرید، استراحت ،گفتگو، ، فعالیت های اداری، تجاری و ... – وجود تیپولوژِی ثابت دید در حرکت در طول مسیر مورد مطالعه – در نظر گرفتن زاویه دید در تقسیم فضایی توسط کف سازی	– عدم ایمنی کافی در برخی از نقاط به دلیل ساخت و ساز و موانع در طول پیاده رو – نبود آرامش کافی در طول پیاده رو – عدم رعایت نظافت در برخی از نقاط در پیاده رو – نبود فضای سبز به میزان کافی برای تعریف مکان در طول محور مورد مطالعه – عدم وجود انعطاف پذیری در تعریف فضاهای محور – نبود فضاهای مناسب و به اندازه برای عابرین پیاده در طول پیاده رو

نمودار (۱): الگوی پارادایم در کدگذاری محوری

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر تحلیل کیفی نقش مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری در بین شهروندان شهر اندیمشک بود. نقش اصلی مبلمان شهری در سطح خیابان‌ها و فضاهای شهری، ایجاد مکان‌هایی است که زبان ناطق هویت انسان بوده و همچنین، منظرشهری مطلوب و چشم‌نوازی ایجاد کند. با توجه به قابلیت‌های فراوان شهر اندیمشک و همجواری آن با رودخانه کارون وجود مبلمان شهری و فضای سبز زیبایی این شهر را دو چندان می کند.

برای پاسخ به سوال اول و طبق یافته‌های پژوهش مولفه‌های اصلی و جدول ۲ شرایط و زمینه ها طراحی شهری در بازنمایی هویت شهری عبارتند از تنوع، انعطاف پذیری، دسترسی و نفوذپذیری، آسایش و راحتی، نظافت و پاکیزگی، خوانایی و تصویر پذیری و حفظ هویت. همسو با یافته های پژوهش هاشمی نژاد (۱۴۰۱) نشان داد که مبلمان شهری از جمله عناصر سازنده فضای شهری محسوب می شود که کمیت و کیفیت، زیبایی،راحتی، دوام و محل استقرار آن نقش بسیار اساسی در دستیابی به شهری زیبا و سالم دارد، شهری که در آن شهروندان احساس آسایش نمایند. هماهنگ با یافته‌های پژوهش میرمحمدی (۱۴۰۱) نیز نشان داد خیابان شهری فارغ از توانایی انفکاک بخش های مختلف شهر را چه از نظر کیفی و چه از نظر کمی به صورت پیوسته، خالق انسجام شکل شهر می باشند و از اینرو عرصه ای برای تقویت ارتباط انسان و محیط شهری پیرامونش فراهم می آورند.در واقع اگر بپذیریم که بخش مهمی از برخوردهای اجتماعی و فرهنگی در فضاهای

شهری اتفاق می افتد، در آن صورت نقش فضاهای پیاده در تقویت بنیانهای اجتماعی و فرهنگی شهر غیرقابل انکار می نماید.

در تبیین این یافته می‌توان گفت، هویت شهری تنها به این عوامل محدود نمی شود، بلکه تحت تأثیر عوامل طبیعی مانند محتوای جغرافیایی، سنت های محلی و سبک زندگی نیز می باشد. مولفه های محیطی و اجتماعی نیز در شکل گیری هویت شهری حضور دارند. هر کدام از این مولفه ها بخشی از هویت شهر هستند. فضاهای باز شهری که بخشی از هویت شهری هستند، محیط هایی هستند که بسته به نیازهای اجتماعی، فرهنگی و کالبدی افراد، مبلمان شهری مرتبط با این فضاها را شامل می شوند. المان های مبلمان شهری برای رفع نیازهای کاربران از قبیل استراحت، سرگرمی و حمل و نقل در هر فضای عمومی یا شهری طراحی شده و به گونه ای متناسب با فضا قرار می گیرند. این عناصر بر هویت شهری نیز تاکید دارند. فضاهای باز شهری مناطقی هستند که به غنای زندگی شهری کمک می کنند، مردم را گرد هم می آورد و فرصت‌هایی را برای تجربه‌های منحصر به فرد در یک مکان خاص فراهم می کند. این فضاها فعالیت های مشترک جامعه را در خود جای می دهند و توسط هر فرد ساکن در شهر مورد استفاده قرار می‌گیرند و بخشی جدایی ناپذیر از ساختار شهری را تشکیل می دهند. به تجهیزات و سازه هایی با عملکرد خاص که در داخل این فضاها متعلق به کاربر خاصی نیست، مبلمان شهری گفته می شود (اوجانی، ۲۰۱۹).

در سوال دوم طبق جدول ۳ عوامل تاثیرگذار شهری در بازنمایی هویت شهری عناصر منظر هویت بخشی عبارتند از معبر، نشانه، مبدا و مقصد، بدنه و مبلمان هستند. شاخص های کیفی نیز عبارتند از حس مکان، تنوع وحدت و شاخص های کمی عبارتند از: ۱- در نظر گرفتن فضاهای مناسب و به اندازه برای پیاده ۲- در نظر گرفتن زاویه دید در تقسیم فضایی توسط کف سازی ۳- به آسانی در معرض دید بودن از نظر تعداد و اندازه و دور و نزدیکی ۴- افزایش نقاط تمرکز در طول محور به عنوان نقاط مبدا و مقصد ۵- رعایت تناسبات ارتفاع بدنه و عرض خیابان ۶- تقویت محصوریت فضایی توسط ارتفاع ساختمان ها ، فواصل بین جداره ها و غیره ۷- تکرار مناسب اجزاء و عناصر در سطح مسیر ۸- رعایت تناسبات و ۹- ایجاد آگاهی بصری و مرز فیزیکی با نصب نرده ها.

همسو با نتایج فوق ریئسی قنواتی (۱۴۰۲) نشان داد که مبلمان شهری بندرعباس از نظر تناسب و زیبایی، توزیع مطلوب و رضایت شهروندان از مبلمان شهر بندرعباس در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. بررسی فرضیه‌های پژوهش نشان داد که مبلمان شهری بر کیفیت محیط شهری و مولفه‌های آن یعنی زیباسازی محیط، ایجاد محیط مناسب فعالیت‌های اجتماعی و افزایش سرزندگی محیط شهری تاثیر مثبت و معناداری دارد. همسو با نتایج پژوهش سرت و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد رویکردهای بخش مبلمان شهری به مفهوم طراحی پایدار از طریق بحث و ارزیابی مورد بررسی قرار گرفته است و مشخص شده است که آگاهی پایداری محیطی در سطح پایین‌تری نسبت به آگاهی پایداری اقتصادی و اجتماعی در داخل کشور قرار دارد.

چارچوب نمونه مورد مطالعه علاوه بر این، نتیجه گیری شد که آگاهی پایداری در سطح طراحان بالا و در سطح تولیدکنندگان و ادارات محلی متغیر است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت، مبلمان شهری عنصر مهمی است که خدمات مختلفی را به افراد در فضاهای باز شهری ارائه می دهد. مبلمان شهری نقش بسزایی در شکل دادن به هویت شهر ایفا می‌کند که برای فضاهای باز شهری بسیار مهم است. مبلمان شهری با ادغام با محیط اطراف به بخشی جدایی ناپذیر از شهر تبدیل شده و به هویت آن کمک می‌کند. مبلمان شهری برای شهرها مهم است زیرا عناصری هستند که فضایی را که در آن قرار دارند تعریف و سفارشی می کنند. مبلمان شهری با محیط ادغام شده و بخشی از شهر می شود. بنابراین مبلمان شهری در نتیجه روابطشان با یکدیگر هویت شهر را شکل می‌دهند. مبلمان شهری عنصری است که به شهر جلوه و هویت می بخشد. دیوارهای محدود کننده، مجسمه‌ها، طناب‌ها، نیمکت‌ها و دیگر عناصر مبلمان شهری چیزی هستند که یک شهر را قوی می‌کنند و یک پدیده شهری غنی را ایجاد می‌کنند. مبلمان شهری که جزء اساسی هویت شهر است باید هم از نظر بصری و هم از نظر فنی تداوم داشته باشد. مبلمان شهری نماد شهری است که در آن قرار دارد و گاهی اطلاعاتی در مورد شهر ارائه می دهد. برنامه ریزی و طراحی فضاهای باز شهری در ایجاد فضاهای با هویت بسیار مهم است. از این منظر، مبلمان شهری نقش بسزایی در تقویت حس تعلق افراد به محیطی که در آن زندگی می کنند ایفا می‌کند. رابطه هویت شهری و مبلمان شهری را می توان بر اساس مقوله های شناسایی شده به دست آمده از بررسی ادبیات ارزیابی کرد (کایا و همکاران، ۲۰۲۲).

در سوال سوم نیز پیامدهای مثبت و منفی مبلمان شهری در بازنمایی هویت شهری (مورد مطالعه شهروندان شهر اندیمشک) مورد پرسش قرار گرفت که عبارت است از: در بعد مثبت: ۱- حضور پر رنگ درختان و ویترین زیبای مغازه ها مانع از دید نمای متنوع و ناهمگون پاساژ ها و ساختمان های جدید ساز و قدیمی می گردد. ۲-حضور نقاشی دیواری و ساخت فضا ی حیاط گونه نگارخانه خیال عدم تطابق نما ها را بر روی ذهن ها بسته است و در بعد -منفی:۱- ساختمان های در حال ساخت و حظور داربست ها و تعارض آنها به حریم عابر پیاده ۲- تبلیغات غیر اصولی شامل بیلبورد های تبلیغاتی و تابلوهای مغازه ها و برچسب های روی دیوار و ۳-عدم تطابق نما در ساختمان ها (در یک ساختمان و ساختمان‌های همجوار) قرار دارد.

هماهنگ با یافته‌های پژوهش پرکار و همکاران (۱۴۰۰) نشان داد بی شک بخش عمده ای از عناصر تشکیل دهنده سیمای هر شهر، مبلمان آن شهر است؛ اجزایی که گذشته از کاربردهای خاص خود به زیبایی و انتظام شهر نیز سامان می بخشند. طبعا شکل گیری عناصر بصری که تصویر هر شهر را به وجود می آورند، خاطره ای را برای هر بیننده در ذهن باقی می گذارند. هنر طراح آن است که در کنار چیدمان این ابزار و اجزا، نیاز شهروندان را برطرف کرده و سیمای زیبا به شهر بدهد؛ به طوری که شهروند احساس آرامش و راحتی را در برخورد با آن ها داشته باشد. همسو با یافته‌های پژوهش

اینتاراکسا و اونگساوانگچای[1] (۲۰۲۳) نشان داد که رابطه بین فروشگاه های مفهومی و پارچه های شهری از طریق ارتباط بصری از اقلام داخلی برای فروش، به طراحی بیرونی نمای ساختمان که با بافت محله ترکیب می شود، ایجاد شده است هماهنگ با یافته‌های پژوهش بویوکتاس و کاکار[2] (۲۰۲۳) نشان داد مبلمان شهری نیز بر هویت شهری تاکید دارد. با شروع از رابطه مبلمان شهری و هویت شهری، سعی شده است رابطه مبلمان شهری در سازوا، میز شهری و کنت پارک با هویت شهری مشخص شود.

در تبیین این یافته می‌توان گفت، هویت هر دوره ویژگی‌ها و امتیازات آن دوره را نسبت به دوره پیشین دقیق تر می‌کند. وقتی صحبت از هویت شهر می شود، تمایز بین شهرها مطرح می شود. آنچه قابل تصور است نحوه اشتراک و تمایز شهرها است. هویت شهر مبتنی بر هویت طبیعی، مصنوعی و انسانی شهر است. بنابراین آنچه در ذهن مردم متصور است ناشی از ساماندهی فضای شهر است. عدم شناخت و درک ساختار و اسکلت شهرها، سازمان فضای شهری و عدم تلاش برای حفظ و احیای آنها لطمه زیادی به ارزش های شهرها و الگوهای سنتی شهرسازی عناصر شهری ایران وارد کرد. یکی از مهم‌ترین مولفه های مبلمان شهری قابلیت ارتقای حس مکان و هویت شهروندان است و بهتر است به صورت گرافیکی طراحی شود. به طور منطقی و شهودی با محیطی که در آن قرار دارند ترکیب شوند و این ترکیب را ایجاد کنند. نشانه هایی وجود دارد که به طور موثر با مردم ارتباط برقرار می‌کند، مانند مجسمه‌ها و نمادهای موجود در این زمینه. شناخت هویت و مولفه های آن در شکل شهر مقدمه ای برای درک مدیران، برنامه‌ریزان شهری، تصمیم گیران و هر فردی است که در ساخت و ساز شهر نقش دارد تا شهری را ایجاد کند که ویژگی های هویتی آن مطلوب و پاسخگو باشد (نس و دنیز[3]، ۲۰۲۲).

طراحی کردن خط عابر پیاده یکی از راه های زیباسازی شهرها است. شهرداری ها به راحتی می‌توانند با استخدام کردن چند نیروی تازه در زمینه طراحی و نقاشی، نمای خیابان ها را جذاب کنند. آنها می‌توانند از طرح های رنگی و هم از طرح های سیاه و سفید استفاده کنند تا نمای شهر را زیباتر شود.همچنین زیباسازی نیمکت پارکی و محلی برای نشستن در پیاده روهای شهر هم می‌تواند به افزایش زیبایی شهر کمک کند و هم می‌تواند عامل مهمی برای راحتی شهروندان باشد.

منابع:

اسماعیلی، ابوالفضل، متولیان، علی‌محمد، برزگر، علی، کیانی، فریبا، و وفائی‌بکیانی، راضیه. (۱۴۰۵). نقش روایت‌های شبکه‌های اجتماعی در تقویت فرهنگ شهرنشینی. *ماهنامه پایا شهر*، (۸۵)، ۶۸۰–۶۸۶.

پرکار، ایمان، ناتوان، بهروز، و ربیعی، محمدحسین. (۱۴۰۰). بررسی نقش مبلمان شهری در هویت شهر و نیاز شهروندان. در *پنجمین کنفرانس بین‌المللی مطالعات نوین مهندسی عمران، معماری، شهرسازی و محیط زیست در قرن ۲۱*، تهران.

1 -Intaraksa & Ongsavangchai
2 -Buyuktas& Kacar
3- Neşe & Denız

پوراسماعیل، مژگان. (۱۴۰۲). تأثیر طراحی مبلمان شهری بر بهبود کیفیت محیط شهری (نمونه موردی: بافت تاریخی‌فرهنگی شهر شیراز). در *ششمین کنگره ملی آنالیز داده‌ها در علوم انسانی*، تهران.

تاج‌بخش، غلامرضا. (۱۴۰۰). *تحلیل داده‌بنیاد احساس ناامنی زنان در پاندمی کرونا*. سیویلیکا. https://civilica.com/doc/1309945

تیموریان، کتایون، زیویار، پروانه، و اثنی‌عشری، سیدمانی. (۱۴۰۴). ارزیابی کیفیت‌بخشی و ارتقای پایداری محیطی بر بنیان مبلمان شهری بهینه (مورد مطالعه: منطقه ۲ تهران). *فصلنامه آینده‌پژوهی شهری*، (۱۷)، ۶۲–۷۳.

جعفری‌نیا، غلامرضا، و بهی، فیروزه. (۱۴۰۱). ضرورت توجه به ابعاد مبلمان شهری با تأکید بر زندگی در شهر برای شهروندان. در *هفتمین همایش بین‌المللی مهندسی عمران، معماری و شهرسازی با رویکرد توسعه پایدار*، تهران.

جودکی، حمیدرضا، و جلالوند، مجتبی. (۱۴۰۵). ارزیابی تأثیر سیاست‌های بازآفرینی شهری بر ارتقای کیفیت فضاهای عمومی و هویت شهری. *ماهنامه پایا شهر*، (۸۵)، ۵۸–۷۲.

حق‌جویان، زهرا، و گلیانی، صادق. (۱۴۰۰). بررسی میزان تقویت مبلمان شهری از دیدگاه شهروندان با رویکرد هویت‌بخشی در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ در شهر بجنورد. در *کنفرانس ملی معماری، عمران، شهرسازی و افق‌های هنر اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب*، تبریز.

رئیسی قنواتی، سپیده، موغلی، مرضیه، و عفیفی، محمدابراهیم. (۱۴۰۲). بررسی نقش مبلمان شهری در ارتقای کیفیت محیط شهری (نمونه موردی: شهر بندرعباس). *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۳(۷۱)، ۱۶۷–۱۸۲.

ساجدی، حسن. (۱۴۰۵). معماری بومی و تأثیر آن بر هویت شهری (مطالعه موردی: خیابان سبزه‌میدان قزوین). *فصلنامه مطالعات جامع در مدیریت شهری*، (۱۱)، ۶۱–۷۰.

مرادعباسی، مهنا، و فراهانی، بنفشه. (۱۴۰۴). محیط‌های شهری جذاب و مبلمان شهری کارآمد در ارتقای تجربه گردشگری و رضایت‌مندی گردشگران. *فصلنامه مطالعات مدیریت و کارآفرینی*، (۵۲)، ۷۱–۸۱.

مومنی‌راد، اکبر. (۱۳۹۲). تحلیل محتوای کیفی در آیین پژوهش: ماهیت، مراحل و اعتبار نتایج. *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۴(۱۴)، ۱۸۷–۲۲۲.

مهاجری، مظفر، و اسدی زیدآبادی، نجمه. (۱۴۰۱). تأثیر مبلمان شهری بر زیباسازی و هویت‌بخشی شهر سیرجان. در *هفتمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علوم و مهندسی و چهارمین کنگره بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی آسیا*.

میرمحمدی، سیده‌فاطمه. (۱۴۰۱). بررسی نقش مبلمان شهری و پیاده‌راه‌سازی بر هویت شهری و شهرسازی. در *سومین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی با رویکرد توسعه زیرساخت‌های شهری*.

نظری، حسن. (۱۴۰۵). هم‌افزایی شهرداری و نهادهای ادبی: استراتژی‌های نوین در آموزش شهروندی. *فصلنامه مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی*، ۹(۳۹)، ۲۱۳–۲۲۲.

نعمتی لیالمانی، حمیدرضا، و اکبری، مجید. (۱۴۰۵). بازشناسی محرک‌های مؤثر بر نوآوری در طراحی مبلمان شهری (مطالعه موردی: منطقه ۲۲ کلان‌شهر تهران). *فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه محیط شهری*، (۲۱)، ۱۰۶–۱۲۰.

هاشمی‌نژاد، زهرا. (۱۴۰۱). نقش مبلمان شهری بر هویت‌بخشی به شهرها. در *مجموعه مقالات هشتمین کنگره سالانه بین‌المللی عمران، معماری و توسعه شهری*، تهران. https://civilica.com/doc/1656235

Allahdadi, M. (2017). Explaining the criteria of designing urban furniture and landscape with a cultural-social design approach. *Journal of History Culture and Art Research, 6*(4), 165–175.

An, N., Yu, Q., & Wang, M. (2023). Social media reconstructions of urban identity during the COVID-19 pandemic. *Geographical Research, 61*(1), 71–80.

Asilsoy, B., Laleci, S., Yıldırım, S., Uzunoğlu, K., & Fuller, Ö. (2017). Environmental awareness and knowledge among architecture students in North Cyprus. *International Journal of Educational Sciences, 19*(2–3), 136–143.

Askarizad, R., & He, J. (2025). The role of urban furniture in promoting gender equality and static social activities in public spaces. *Ain Shams Engineering Journal, 16*(2), 103250. https://doi.org/10.1016/j.asej.2024.103250

Beyaz, C., & Asilsoy, B. (2019). Knowledge of green buildings and environmental worldview among interior design students. *International Journal of Advanced and Applied Sciences, 6*(1), 29–36.

Buyuktas, Ö., & Kacar, A. D. (2023). The relationship between urban furniture and urban identity in open spaces: Sazova Park, Kent Park, Hamamyolu Urban Deck. *Gazi University Journal of Science Part B: Art, Humanities, Design and Planning, 11*(2), 307–320.

Eddine Khelfa, I., & Khelifa, F. (2025). Overview on the role of intelligent urban furniture in improving the energy and environmental quality of public spaces. *MAP Social Sciences, 5*, 111–121. https://doi.org/10.53880/2744-2454.2025.5.111

Grabiec, A. M., Łacka, A., & Wiza, W. (2022). Material, functional, and aesthetic solutions for urban furniture in public spaces. *Sustainability, 14*(23), 16211.

Intaraksa, S., & Ongsavangchai, N. (2025). Urban identity represented by concept stores converted from Machiya in Central Kyoto. *Journal of Urban Culture Research, 25*, 233–253.

Kamruzzaman, M., Deilami, K., & Yigitcanlar, T. (2018). Investigating the urban heat island effect of transit-oriented development in Brisbane. *Journal of Transport Geography, 66*, 116–124.

Kaya, H. S., Kaya, M. E., Yakut, E. S., Çiçek, M., & Tozluoğlu, E. G. (2022). An interdisciplinary urban furniture design model. *A|Z ITU Journal of the Faculty of Architecture, 19*(3), 721–740.

Lynch, K. (1964). *The image of the city*. MIT Press.

Ojani, S. (2019). Studying the effect of urban furniture on urban safety. *Advances in Research, 19*(5), 1–9.

Ons, B. D. (2023). *Designing street furniture: Principles and criteria to provide adequate approaches to enhance the quality of life in urban spaces*.

Sert, M. K., Altıparmakoğulları, Y., & Başar, A. G. (2023). Investigation of environmental sustainability awareness in the urban furniture design processes in the Marmara Region. *Kent Akademisi, 16*(1), 338–354.

Trang, D. T., & Dung, D. V. (2023). Research on landscape architecture to create an urban identity for the Northwest mountain region of Vietnam. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 2560, No. 1). AIP Publishing.

Wan, P. H. (2008). *Street furniture design principles and implementations: Case studies of street furniture design in densely populated old urban areas* [Master's thesis, The Hong Kong Polytechnic University].

Yang, Z., Zhang, L., & Wu, Z. (2022). Research on performance evaluation of urban furniture function design based on internet of things digitization. *IEEE Access, 10*, 72895–72906.

Zorzo, M. D. S., Estaregue Alves, D., Alves, C., & Gonçalves, M. M. (2023). *Urban furniture project for square revitalization: Projeto de mobiliário urbano para revitalização de praça*.